

УДК: 657:336

DOI: 10.31891/2307-5740-2019-276-6-151-154

ПОДОКОПНА О. М., ПРИСТАВЧУК К. А.
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА**

У статті досліджено особливості обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами вітчизняних підприємств та підкреслено необхідність його удосконалення для забезпечення рентабельної діяльності підприємств у майбутньому.

Ключові слова: доходи, витрати, фінансові результати, система управління підприємства, бухгалтерський облік, економічний аналіз, обліково-аналітичне забезпечення.

ПОРОКОПНА О., CONSTITUTION K.
Khmelnitskyi Cooperative Trade and Economic Institute**ACCOUNTING AND ANALYTICAL PROVISION OF MANAGEMENT
OF FINANCIAL RESULTS OF THE ENTERPRISE**

In a market economy, profit is the most important criterion for successful work of enterprises, which characterizes the final result of all activities and is a source of growth of assets of their owners. At the same time, every year the number of enterprises whose financial result is a loss increases. Under such conditions, issues concerning the collection and systematization of information to control the formation of financial results become important, and the process of their formation, distribution and use has the features of key accounting, analysis and management objects.

The need for accounting and analytical support for the process of generating financial results arises from the needs of owners, the state and employees in the information (metrics), which will enable them to identify patterns and trends in the formation of financial results, identify and evaluate the main factors that have a positive or negative impact on the process their creation, distribution and use, identify reserves and thus increase the profitability of the enterprise and maximize its added and fair value. While giving due weight and practical value to the results of the study of the above-mentioned and other practitioners-economists, it should be noted that the problem of improving the efficiency of managing the financial results of enterprises by improving their accounting and analytical support remains and needs to be addressed. Ensure the fulfillment of these tasks will allow an effective system of accounting and analytical support for managing the financial results of the enterprise. The scheme of accounting and analytical system is presented. The scheme of accounting and analytical system is presented in the article. Information on the formation, distribution and use of financial results, moving from source to users, passes accounting and analytical stages that provide the characteristics of the object of control, and the control stage allows to ensure the accuracy, objectivity and accuracy of the information provided, which ensures the adoption of effective management solutions.

Keywords: income, expenses, financial results, enterprise management system, accounting, economic analysis, accounting and analytical support.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки прибуток є найважливішим критерієм успішної роботи підприємств, який характеризує остаточний результат усіх видів діяльності і є джерелом приросту активів їх власників. В той же час, з кожним роком кількість підприємств, фінансовим результатом яких є збиток, зростає. За таких умов вагомим значення набувають питання, що стосуються збору та систематизації інформації для контролю за формуванням фінансових результатів, а процес їх формування, розподілу і використання має риси ключових об'єктів обліку, аналізу та управління.

Аналіз основних досліджень. Питання розвитку теорії, практики та організації бухгалтерського та аналізу фінансових результатів досліджували такі вчені: Р.Ф. Бруханський, І.М. Белова, Т.В. Дідоренко, О.П. Завитій, С.Ф. Голов, С.І. Головацька, К. Друрі, Х.Л. Дюкарева, В.М. Жук, П.М. Іванченко, О.А. Зоріна, М.В. Корягін, Я.Д. Крупка, П.О. Куцик, О.П. Кундря-Висоцька, В.О. Ластовецький, Н.О. Лоханова, Д. Миддлтон, Л.Г. Медвідь, Л.В. Нападівська, Б. Нідлз, В.О. Озеран, М.С. Палюх, М.С. Пушкар та ін.

Відаючи належне вагомості та практичній цінності результатів дослідження вище зазначених та інших вчених практиків-економістів, слід зауважити, що проблема підвищення ефективності управління фінансовими результатами діяльності підприємств за допомогою покращення рівня його обліково-аналітичного забезпечення залишається і потребує вирішення.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження напрямків удосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування фінансових результатів підприємства.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі економічного розвитку України в умовах реальної самостійності суб'єктів господарювання все більшого значення набуває реалізація принципів самоокупності та самофінансування. Основним фактором реалізації зазначених принципів є формування достатнього розміру фінансових результатів у вигляді прибутку.

Зміст категорій "прибуток" та "збиток" розкрито також у НП(С)БО № 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", згідно з яким прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, а збиток – це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [1].

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку визначають прибуток як залишкову суму після вирахування витрат (що включає коригування збереження капіталу в разі необхідності) з доходу, а також як будь-яку величину, що перевищує суму, необхідну для збереження капіталу на початок періоду. Якщо витрати перевищують дохід, залишкова сума є чистим збитком [2].

Фінансові результати є важливим об'єктом обліку та аналізу і в ПрАТ "Хмельницька маслосирбаза".
Юридична адреса підприємства: Україна, 29025, м. Хмельницький, вул. Кооперативна, 3. Код ЄДРПОУ: 00447729, директор – Сакін Сергій Олександрович. Види діяльності:

- 10.51 – Перероблення молока, виробництво масла та сиру
- 10.42 – Виробництво маргарину і подібних харчових жирів
- 10.52 – Виробництво морозива
- 10.89 – Виробництво інших харчових продуктів, н.в.і.у.
- 11.07 – Виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки

у пляшки

- 46.19 – Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту
- 46.33 – Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами

ПрАТ "Хмельницька маслосирбаза" (ТМ "Вершковий Рай") була заснована в 1944 році. За ці роки маслосирбаза пройшла ряд етапів свого розвитку і становлення.

З 2014 року на підприємстві був обраний вектор удосконалення якості продукції. У зв'язку з цим проведена реконструкція цехів, встановлено нове обладнання.

На сьогодні завод вже кілька десятків років успішно працює на українському і зарубіжних ринках, спеціалізуючись на виробництві продукції з незбираного молока: твердих і плавлених сирів, сирних продуктів, цільномолочної продукції, масла і спредів, а також СОМ.

Продукція підприємства відповідає стандартам якості ISO 9001: 2008, ISO 9001:2009, і має сертифікат кошерності.

Товариство здійснює експортну діяльність та співпрацює з партнерами наступних країн: Ізраїль; Арменія; Казахстан; Молдова; Придністров'ї, Єгипет. Доставка товару здійснюється спеціалізованим автомобільним транспортом. Термін виконання заявки – до 14 днів за умов FCA.

В ході виробничої та торговельної діяльності підприємство одержує доходи та здійснює відповідні витрати (табл. 1, 2).

Таблиця 1

Доходи ПрАТ "Хмельницька маслосирбаза"

№	Стаття	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017/2016 рр.
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	166749	335961	628402	+292441
2	Інші операційні доходи	1423	3520	8966	+5446
3	Дохід від участі в капіталі	-	-	-	-
4	Фінансові доходи	-	-	-	-
5	Інші доходи	-	-	23	+23

Отже, за три роки зросли доходи підприємства за рахунок збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції, а також за рахунок реалізації ТМЦ та операційних курсових різниць. В 2017 р. підприємство одержало доходи від депозитних операцій у вигляді відсотків.

Таблиця 2

Витрати ПрАТ "Хмельницька маслосирбаза"

№	Стаття	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017/2016 рр.
1	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	148679	294051	551601	+257550
2	Адміністративні витрати	3337	4087	6350	+2263
3	Витрати на збут	8791	12610	27548	+14938
4	Інші операційні витрати	1979	7122	39426	+32304
5	Витрати від участі в капіталі	-	-	-	-
6	Фінансові витрати	9051	8907	7921	-986
7	Інші витрати	19	3	9	+6

Збільшення обсягів діяльності призвело і до зростання собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Також проблеми в логістиці призвели до збільшення витрат на збут на 14938 тис. грн. Зростання інших операційних витрат на 32304 тис. грн відбулось за рахунок негативних курсових різниць, визнаних штрафних санкцій та інших операційних витрат. Такі негативні тенденції вплинули і на розмір фінансового результату підприємства (див. рис. 1).

Отже, за умов неоднозначного впливу як внутрішніх, так і зовнішніх ризиків на величину фінансових результатів ПрАТ "Хмельницька маслосирбаза" виникає необхідність оцінки основних факторів, що позитивно чи негативно впливають на процес їх створення, розподілу і використання, виявлення резервів

і, таким чином, збільшення рівня прибутковості діяльності підприємства та його стабільності у майбутньому.

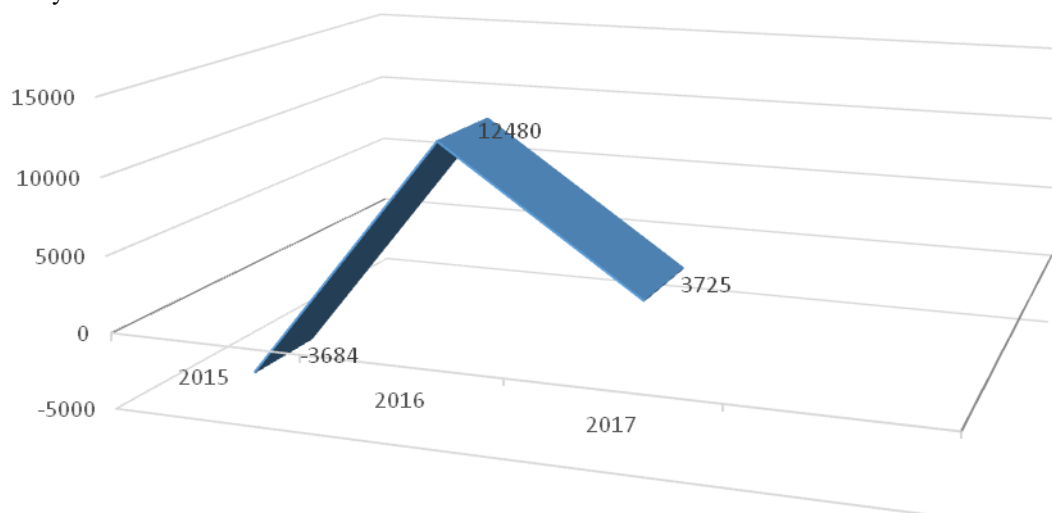

Рис. 1. Фінансові результати ПрАТ "Хмельницька маслосирбаза"

Забезпечити виконання даних завдань дозволить ефективна система організації обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства.

Суть обліково-аналітичного забезпечення полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один послідовний процес, проведенні оперативного мікроаналізу, забезпеченні безперервності даного процесу і використанні його результатів під час формування інформаційної бази для здійснення контролювання фінансових результатів. При цьому загальна методологія і нормативні положення обліку і аналізу повинні удосконалюватися для раціонального використання в єдиній обліково-аналітичній системі [3].

Схему обліково-аналітичної системи можна представити у вигляді трьох послідовних стадій, які проходить інформація про формування фінансових результатів підприємства: фіксування фактів здійснення операцій, перевірка достовірності інформації та аналіз одержаних даних (рис. 2).

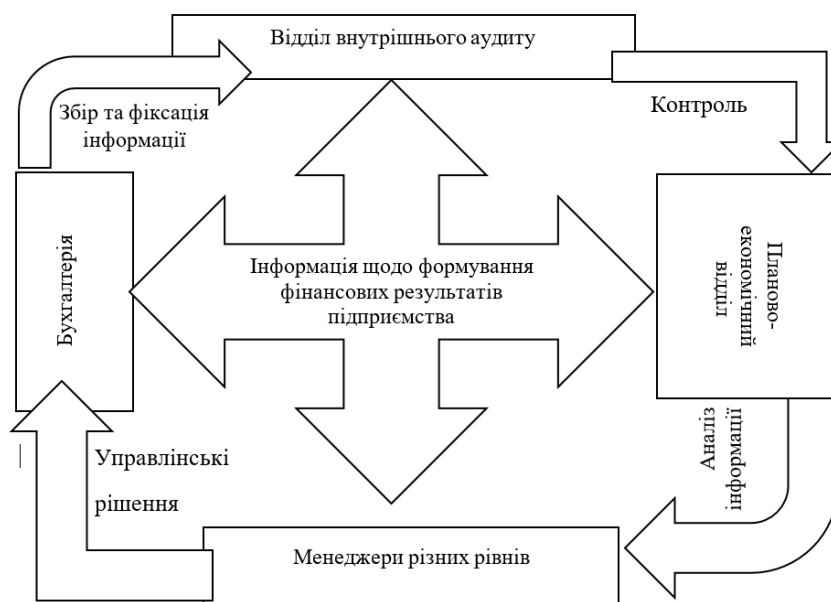

Рис. 2. Обліково-аналітична система управління фінансовими результатами підприємства

В кінці звітної періоду на основі даних бухгалтерського обліку проводиться аналіз ефективності функціонування підприємства та визначається його прибутковість та рентабельність. Тому, коли планово-економічний відділ одержує аналітичну інформацію, вона повинна відповідати основним вимогам. Для цього на етапі контролю перевіряється достовірність відображення облікової інформації в звітності, а за необхідності і в регістрах аналітичного та синтетичного обліку.

Представлена схема організації обліково-аналітичної системи підприємства забезпечить аналітичний відділ інформацією для аналізу результатів діяльності, яка буде відповідати головним вимогам: відсутність систематичних помилок, точність, повнота, корисність, значимість, достовірність, порівнянність.

Інформація, яка надходить у відділ внутрішнього аудиту за формуванням, розподілом та використанням фінансових результатів має надзвичайно важливе значення. Від її змісту та якості залежить ефективність здійснення контрольного процесу, результати якого є основою для прийняття майбутніх управлінських рішень щодо подальшої діяльності суб'єкта господарювання.

В загальному вигляді, систему показників інформаційного забезпечення контролювання та аналізу фінансових результатів, що формується з внутрішніх облікових джерел, можна поділити на наступні групи:

1. Показники, що характеризують фінансові результати діяльності по підприємству в цілому. Формування системи показників цієї групи ґрунтується на даних фінансового обліку підприємства та широко використовується як зовнішніми, так і внутрішніми користувачами. Інформаційною основою формування показників даної групи є фінансова звітність, зокрема ф. № 2 “Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)”, яка містить інформацію про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний та попередній періоди.

2. Показники, що характеризують фінансові результати діяльності окремих структурних підрозділів. Формування системи показників цієї групи ґрунтується на даних управлінського обліку підприємства. Ці групи показників формуються за центрами відповідальності, видами та об'єктами діяльності. Інформаційною основою формування показників даної групи є управлінська звітність, яка формується на кожному підприємстві індивідуально та відображає як деталізовану, так і зведену інформацію щодо сформованих витрат, доходів та фінансових результатів за окремими структурними підрозділами, видами продукції, по підприємству в цілому. Кожна група показників призначена надавати своєму користувачу корисну та різнопланову інформацію, створюючи при цьому єдину систему, яка, як знаряддя контролювання та управління фінансовими результатами, синтезує діяльність осіб і функціонування процесів у юридичному та економічному аспектах [4].

Висновки. Інформація про формування, розподіл та використання фінансового результату, рухаючись від джерела до користувачів, проходить облікову та аналітичну стадії, які забезпечують характеристику об'єкту контролю, а контрольна стадія дозволяє забезпечити достовірність, об'єктивність та точність наданої інформації, яка забезпечує прийняття ефективних управлінських рішень. З метою поліпшення системи обліково-аналітичного забезпечення процесу формування фінансових результатів як однієї з головних передумов удосконалення всієї контрольної діяльності підприємства та зростання ринкової вартості суб'єкта господарювання, постає необхідність подальшого дослідження стану, виявлення проблем та визначення шляхів їх вирішення в кожній з її підсистем (підсистема обліку і підсистема аналізу).

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 “Подання фінансових звітів”. URL: [:zakon.rada.gov.ua/go/929_013](http://zakon.rada.gov.ua/go/929_013).
3. Голячук Н.В. Обліково-аналітична система управління підприємством. Економічні науки: Серія “Обліки фінанси” : зб. наук. праць ; Луцький національний технічний університет. 2010. Вип. 7 (25). С. 368–374.
4. Бруханський Р.Ф. Облікова інформація у забезпеченні прийняття ефективних управлінських рішень стратегічного характеру. Інноваційна економіка. 2012. Вип. 8 (34). С. 267–270.
5. Палих М. Роль бухгалтерського обліку в системі управління підприємством. Обліково-аналітичне та правове забезпечення інституційних секторів економіки України в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Тернопіль, 30 березня 2017 р.). Тернопіль. Крок. 2017. С. 42–44.

References

1. National Accounting Standard 1 “General Requirements for Financial Reporting”: Order No. 73 of the Ministry of Finance of Ukraine dated February 7, 2013 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-thirteen>.
2. International Accounting Standard 1 “Presentation of Financial Statements”. URL: law.rada.gov.ua/go/929_013.
3. Goliachuk N.V. Accounting and analytical system of enterprise management. Economics: Series “Accounting for Finance”: Coll. Sciences. laundry; Lutsk National Technical University. 2010. Vol. 7 (25). P. 368–374.
4. Brukhansky R.F. Accounting information in ensuring effective management decisions of a strategic nature. Innovative economy. 2012. Iss. 8 (34). P. 267–270.
5. Paliukh M. The role of accounting in the enterprise management system. Accounting, analytical and legal support of the institutional sectors of the Ukrainian economy in the context of European integration and innovative development: Coll. Sciences. works of the All-Ukrainian. scientific-practical Conf. from the international. participation (Ternopil, March 30, 2017). Ternopil. Step. 2017, p. 42–44.

Рецензія/Peer review : 14.11.2019

Надрукована/Printed : 08.01.2020
Рецензент: д. е. н., проф. Лук'янова В. В.